

Twee snotapen met een pistool

Als het over verzetsstrijder Gerard Reeskamp gaat, valt bijna altijd ook de naam van Hantsje Zijlstra. Wout Zijlstra heeft er schoon genoeg van dat zijn pake steeds weer als zwart-handelaar wordt opgevoerd.

SIETSE DE VRIES

De zesde januari van het laatste oorlogsjaar staat Tyn Zantman-Zijlstra uit Bolsward in het geheugen gegrift. Op die dag werd haar vader Hantsje Zijlstra vlakbij zijn boerderij in Vijfhuizen door twee overvallers uit het verzet in het hoofd geschoten. Anderhalve week later overleed hij in het ziekenhuis van Sneek.

Zij en haar neef Wout Zijlstra - kleinzoon van Hantsje - worden de afgelopen weken steeds aan het voorval herinnerd doordat de opdrachtgever van de overval even helemaal terug is in het nieuws. Die opdrachtgever was verzetsstrijder Gerard Reeskamp (1899-1970). Van Ad van Liempt verscheen een paar weken geleden een boek over Reeskamp, 'De drogist', Hessel Bouma uit Hoornsterzwaag wijdt uitgebreid aandacht aan Reeskamp in een boek over het verzet in Scharnegoutum dat volgend jaar uitkomt. Beiden

menen dat Reeskamp na de oorlog door geschiedschrijvers als Pieter Wijbenga en Loe de Jong ten onrechte als 'een gangster' is afgeschilderd. Reeskamp werd kort na de oorlog tot vier jaar cel veroordeeld, omdat hij opdracht tot de overval op Zijlstra had gegeven. Het geld van de overval was volgens Reeskamp bestemd voor de opvang van evacués. Bij Zijlstra viel wat te halen, meende Reeskamp, want hij was een zwart-handelaar.

Tyn Zantman-Zijlstra is als enige van de acht kinderen van Hantsje Zijlstra nog in leven. Haar vader overleed een dag voor Tyns dertiende verjaardag. In 2008 schreef haar schoondochter Ada Zantman een boekje over die traumatische gebeurtenis uit de jeugd van Tyn: 'Om'sjen'. Het boekje staat vol ontroerende herinneringen aan een hardwerkende, liefdevolle heit.

Samen met haar tantezeggers Wout Zijlstra en Minke Sikma verzekerde Tyn Zantman een ieder die het

wil horen dat haar vader in de oorlog „van onbesproken gedrag” was. De familie Zijlstra had zelf vier onderduikers in huis, onder wie een joods meisje. Wout Zijlstra: „Riek hiet se. Se neemt ús pake noch altyd 'heit' en se hat ek noch kontakt mei tante Tyn.”

Verder had Hantsje Zijlstra vier andere joodse onderduikers in de buurt ondergebracht en voorzag hij

Hantsje Zijlstra en zijn vrouw.

Bij Zijlstra viel wat te halen, meende Reeskamp

die van vlees en bonnen.

Wout Zijlstra - ooit de sterkste man van Friesland, maar volgens ouderen uit de omgeving van Vijfhuizen lang zo sterk niet als pake Hantsje - vertelt dat zijn pake regelmatig geld aan het verzet gaf. „Eins siet er ek yn it ferset, krekt as Reeskamp. Mar hy wie altyd oan it wurk, hy hie it smoardrok mei de slachterij.”

Volgens Tyn Zantman stond haar vader vierkant achter het verzet. „Yn de simmer fan 1943 waard ús âldste broer Tjeerd útnoege by in feestje fan it ferset. It wie oeral earmoed, mar dêr stie sûkerbôle en krintebôle op 'e tafel en der waard wyn dronken. Tjeerd tocht: 'Dêr giet ús jild dus hinne'. Hy is lik fuortrûn en sei tsjin ús heit dat er ophâlde moast mei jild

oan it ferset jaan. Us heit woe dêr neat fan witte. Dy sei: 'It ferset hat jild noadich.'”

Dat kon niet voorkomen dat Reeskamp meende dat Zijlstra door zwaarhandel in goeden doen was geraakt. Twee keer heeft hij geprobeerd de slager/koopman geld afhandig te maken. De eerste keer was in de zomer van 1944 toen op een avond drie

De beroving liep volkomen uit de hand

als Duitse soldaten verklede mannen voor de deur van Zijlstra's boerderij stonden.

Ze eisten geld. Hantsje Zijlstra had zijn goed gevulde portefeuille op tijd aan zijn vrouw gegeven. Die hield het geld onder haar schort verborgen. Met als buit een aantal uit een dressoir gegriste spaarbankboekjes van de kinderen, vertrok het drietal. „We komen terug, Zijlstra. Je bent nog niet van ons af”, was het laatste dat ze volgens Tyn Zantman hadden gezegd.

Hoewel de mannen maskers droegen, is ze ervan overtuigd dat Reeskamp een van hen was. Dat wordt bevestigd door Ad van Liempt.

De tweede overval op Zijlstra had fatale gevolgen. Reeskamp had twee jonge ondergeschikten uit het verzet, Jan Bosga en Jantinus Pieters, opdracht gegeven om Zijlstra op 6 januari 1945 onderweg van de veemarkt in Sneek naar zijn boerderij in Vijfhuizen te overvallen. Hij had hun zijn eigen pistool uitgeleend om hem te bedreigen.

De beroving liep volkomen uit de hand, Zijlstra kreeg een kogel in zijn hoofd. Wout Zijlstra: „Se tochten: hy jout syn portefúlje wol ôf. Mar der is gjin feekeapman dy't dat samar docht. Dat is gjin sunichheid, dy portefúlje is de kearn fan it keapmans-beest. As er in ko kocht, betelle er dy fuortendaliks. Sûnder portefúlje koe er neat.”

Volgens Wout Zijlstra is het volkomen terecht dat Reeskamp kort na de oorlog tot vier jaar cel voor „de laffe rôfmoard” op Hantsje Zijlstra werd veroordeeld. „Hy stjoerde twa snotapen mei in pistool op in grutte, sterke man as ús pake ôf. Dat moast wol misgean. Yn it ferslach fan de rjochtsaak stiet dat se de tûzen gûne únderinoar ferfield ha. Wy as famylje hiene graach sjen dat de straffen heger útfallen wiene, mar wy respek-tearje de útspraak.”